

מוסרי דעת ונתיבי תורה מהיכל רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א

• בס"ד • גליון ל"א •

פרשת מקץ תשפ"ד

• ישיבת פוניבז' •

הלקח מימי החנוכה

באו לתת מתנות ליהודים, וכולם הרגישו שהאמת נמצאת פה, ומזה נהיה "שם גדול וקדוש בעולמך".

"יתגדל ויתקדש שמיא רבא"

וכשאנחנו אומרים קדיש אנו גם מתפללים שיהיה אותו הדבר, "יתגדל ויתקדש שמיא רבא" - פירושו ששם ד' יגדל ויתקדש בעולם, כל "אמן יהא שמיא רבא וכו'" אומר את זה, כל הקדיש אומר את זה, מבקשים ששם שמים יתגלה בעולם. ואיתא בטור (או"ח, י"ו) "יתגדל ויתקדש הוסד על פי המקרא והתגדלתי והתקדשתי האמור במלחמת גוג ומגוג שאז יתגדל שמו של הקב"ה דכתיב (זכריה י"ד) ביום ההוא יהיה ד' אחד ושמו אחד", על זה אנחנו מבקשים בקדיש - שיתגדל ויתקדש שמו של הקב"ה בעולם, וכשאדם מבקש את זה, הוא בעצם גם אומר שהמצב שיש עכשיו בעולם הוא לא טוב - המצב שכבוד שמים לא גלוי, ונדמה שיש לאדם דברים אחרים חשובים בעולם, ואת זה אנחנו לא רוצים, וזה האמירה שלנו בזה. וגם מה שאומרים בעלינו "ועל כן נקווה לך וכו'", זה גם מה שאנחנו אומרים - שלא יהיה שום דבר חוצץ ומפריע, וכולם ידעו מה המטרה בעולם, ושנדע שיש קב"ה בעולם.

ובעצם בכל התפילות שאנחנו מתפללים כל יום - אנחנו אומרים את זה, אומרים שאנחנו רוצים כבוד שמים בעולם, אבל הבעיה בזה שאנו כלל לא יודעים שאנחנו אומרים את זה, אלא רק אומרים ואומרים ולא חושבים כלום, ואם לפני ששומעים קדיש ואומרים עלינו נחשוב שכעת מודיעים בקול רעש גדול שאנו רוצים מלכות שמים בגלוי, ושכולם יעסקו בתורה ובמצוות - זה ישפיע גם עלינו. נרגיש שהמצב הזה לא טוב, נרצה מצב אחר. זה מה ששואלים את אדם כשבא לדין "צפית לישועה", העולם הזה היה טוב לך, או שידעת שלא נכון ככה להתנהג, ורצית משהו אחר.

התפילה על כבוד שמים

להלכה השוכח "על הניסים" אומר קודם יהיו לרצון "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים ונפלאות כשם שעשית לאבותינו בימים שהם בזמן הזה", ואחר כך אומר "בימי מתתיהו וכו'", והק' הישועות יעקב בשם התבואות שור, איך מתפללים על הנס הרי אין מזכירים מעשה ניסים. אבל הביאור בזה הוא, שאם התפילה היא על "ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך", וזה התפילה שמתפללים בכל יום, מתפללים על נס שיתגלה מלכות שמים לכל העולם, שכולם יראו שהקב"ה הוא מלך העולם, ועל זה מתפללים כל היום. זה היה כל האמירה במתן תורה, רוצים עולם בלי חטאים רק עם תורה ומצוות, ואם כל החיים הם סביב זה אנחנו בעולם אחר לגמרי - יוצאים משלטון יון ומכריזים בכל יום שיון זה טריפה ואנחנו לא רוצים את זה, אנו רוצים שיהיה תורה ותפילה כתיקונה, ובזה ניצחנו את יון.

"נר איש וביתו" - תקנה לדורות שביתו של כל אחד יהיה המרכז

כבר אמרנו פעם שהרי מאז נס חנוכה התקינו להדליק נרות חנוכה בכל בית ובית, והרי הנס הרי היה בבית המקדש, ואם כן איך הדבר נוגע לכל בית ובית? והביאור בזה הוא שבעצם המרכז של היהודים הוא בית המקדש, וכשהיוונים השתלטו עליו - המרכז התקלקל ואין יותר בית המקדש, אין מרכז לכל היהודים, ואחר כך הגיעו ובנו את בית המקדש מחדש, ושוב פעם נהיה מרכז כללי לכל היהודים. ויתכן ששוב פעם מישהו ישתלט על זה ושוב לא יהיה מרכז כללי לכל היהודים, ולכן תקנו "נר איש וביתו" - תבנה את הבית שלך עם הנר שלך. והאמירה בזה היא שבעצם אי אפשר הרי לדעת מה היה בהמשך עם עם ישראל, אבל מה שאתה מדליק לעצמך נר, ואתה בעצמך מנצח את יון - זה כל אחד יכול.

"העולם הזה דומה לחושך"

המסילות ישרים (פרק ג) מגדיר את חושך העולם הזה - "כן חומריות וגשמיות העולם הזה, הנה הוא חושך הלילה לעין השכל", העולם הזה דומה לחושך, החומריות זה חושך, והחושך "גורם לו שתי טעויות - האחת אינו מניח לו שיראה המכשולות שבדרכי העולם, ומצאים הפתאים הולכים לבטח ונופלים ואובדים מבלי שהגיעם פחד תחלה וכו'. והטעות השניה והיא קשה מן הראשונה היא שמטעה ראייתם עד שרואים הרע כאלו הוא ממש טוב, והטוב כאילו הוא רע, ומתוך כך מתחזקים ומחזיקים מעשיהם הרעים וכו' וזאת היא הרעה הגדולה המלפפתם ומביאתם אל באר שחת", החושך גורם שלא רואים להיכן הולכים, וגם מטעה את מה שכן רואים, שיראו דבר לא נכון, והאדם יכול לחשוב על אדם שהוא עמוד, ועל עמוד שהוא אדם.

הזכרנו בחנוכה שיון זה החושך, וכוחם להחשיך היה בכך שנחשוב שהחומר הוא העיקר בעולם, ואם החומר הוא העיקר, והעולם הוא חומרי - לא רואים כלום, חושך. והקב"ה נתן לנו את התורה תבלין כדי שהתורה תאיר לנו את החשיכה.

"העם ההולכים בחושך ראו אור גדול" - לומדי תורה שבעל פה

ובמדרש תנחומא (נח, פרק ג) "תורה שבע"פ שהיא קשה ללמוד ויש בה צער גדול שהוא משולה לחשך שנאמר "העם ההולכים בחשך ראו אור גדול" (ישעיה ט') אלו בעלי התלמוד שראו אור גדול שהקב"ה מאיר עיניהם באיסור והיתר בטמא ובטהור", הפסוק "העם ההולכים בחשך" קאי על לומדי תורה שבעל פה שנמשלה לחושך, זה דבר קשה, והולכים בחושך עד שהקב"ה מאיר את עינינו, ומבינים.

שם מדובר על אור שמבינים על ידי פשט בסוגיא, אבל זה קאי גם על האור שמאיר את העולם הזה בכלל. האנשים הולכים ומסתבכים בעולם, לאדם יש משיכה לאור שנמצא בעולם, האור הזה מאיר לו, ובזה האדם נבדק כמה הוא נדבק וניזוק מיון, כמה הוא נמשך אחר העולם הזה. עד שהגיע לעולם תרבות יון - החומר היה הרבה פחות חזק אצל עם ישראל, ויון הגיעו החטיאו, וקלקלו. ואיתא בגמרא (סנהדרין פח:) "משברו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן רבו מחלוקת בישראל ונעשית תורה כשתי תורות וכו'", המחלוקות בעם ישראל התחילו מהזמן שהתלמידים לא שמשו כל צרכם, והסיבה שלא שמשו מספיק זה כיון שהעולם נהיה יותר מושך וההתמסרות לתורה ירדה, וממילא בא לעולם כל החושך הזה.

ועד היום רואים במקום שיש תורה יש יותר אור, ואם אין מספיק תורה יש חושך, אם מסתכלים על הגאות העולם הזה כעיקר, זה חושך גדול. יון כשבאו להחשיך את העולם באו להילחם בזה, נכנסו לארץ ישראל וכבשו, והתערבו, ונהיה חושך, והחושך הזה נשאר עד היום. ואחר כך כבר הגיעו הצדוקים, ואז התחילה התערובת בין קודש לחול. והדבר היחיד שיכול לנקות את האדם מכל זה הוא לפי כמה שהוא דבוק בתורה ומצותיה.

"ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך"

עכשיו שאנו עומדים לאחר ימי החנוכה, צריך לקחת איתנו איזה שהיא אמירה, להגיד שאנחנו מתנתקים מהחומריות לגמרי ולא מעניין ומעסיק אותנו העולם הזה.

אמרנו בתפילת "על הניסים" - "ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך", כל העולם מסתכל מאז בצורה אחרת על הקב"ה, בזכות הניסים הגדולים נהיה קידוש ד' עצום בעולם, כולם ראו שיש קומץ אנשים צדיקים שאין בעולמם כלום מלבד עבודת ד' והם שנצחו את יון הגדולה, והיה בעולם הרבה שינויים בזכות זה, והרבה אומות העולם

ההחלטה הנצרכת אחרי ימי החנוכה

העולם הזה הוא חושך, והמטרה שלנו בעולם הוא להאיר את החושך, והקב"ה נתן לנו תורה ותפילה שהם האפשרות להאיר את החושך, וצריך להשתמש בפנס הזה, וזה המלחמה התמידית עם היצר. ואם רוצים להצליח - צריכים לצאת עם ההחלטה הזאת אחרי חנוכה,

להקדיש את עצמי יותר לתורה ותפילה, וזה על ידי שממלאים את כל היום בעמל התורה ושקידתה. תפילה בישוב הדעת ולהתכונן מעט קודם התפילה ולעשות מזה 'עסק', לא ליפול סתם לתוך התפילה, אלא להיות מוכנים ולהשקיע בזה את הלב והמוח, ואז שייך שכל אחד יאיר את האור בעצמו, וכשיש אור של הרבה אנשים זה כבר נהיה אור גדול מאוד, וזה עיקר התכלית שצריכים לשאוף להגיע. (מתוך השיחה - מוצש"ק מקץ תשפ"א)

מתוך משא רבינו מרן שליט"א בישיבת "באר מרדכי" – מסיבת חנוכה, יום ד' אור לב' טבת תשפ"ד

נס חנוכה היה שמצאו פך שמן בחותמו של כהן גדול, המסורת עוברת אצל הכהנים הגדולים, היום יש הרבה ישיבות, מסורת לא לכולם יש, פה כיון שיש את ראש הישיבה הגאון רבי ברוך שמואל שליט"א לרפו"ש, יש כאן מקום תורה גדול מאוד, הוא שימש אצל רבותינו הגדולים מרן ראש הישיבה האבי עזרי, מרן הרב מפוניבז', הכל בא אצלו במסורת, והשימור הזה ניכר בישיבה כאן, שמגדלת את התלמידים לתורה, לערלכייס, זה הצביון פה. היונים רצו להשמיד את התורה מישראל, 'להשכיחם תורתך', ויש בזה דרוגות דרוגות, שלשה דברים הם עשו, א. פיתוים - לגרום לאהוב את העולם הזה, ב. לעגו למי שמקיים תורה ומצוות, ג. החריבו. אחד למד תורה בשמחה, הפריעו לו, ההנאה והשמחה ממצוות הפריעה להם. אם לומדים תורה בלי חשק התורה נשכחת, האדם שלומד תורה בחשק, הוא זוכר וחי את תלמודו, והיונים נלחמו על הדברים האלה. בתפילת 'על הניסים' אומרים "מסרת גבורים ביד חלשים, ורבים ביד מעטים, וטמאים ביד טהורים, ורשעים ביד צדיקים, וכו'", והשאלה ידועה, הא ניחא גבורים ביד חלשים - נס, רבים ביד מעטים - נס, אבל טהורים וטמאים, רשעים וצדיקים, איך זה קשור לנצחון, למה מזכירים את זה בעל הניסים. והביאור הוא, אומרים 'נקמת את נקמתם', נקמה פירושו אדם שמשיב גמולו בראשו, המלחמה עם יון היתה בעיקר מלחמה רוחנית, רשע הגיע לצדיק בבית מדרש ואמר לו מה יצא ממך, כלום, הם זלזלו בענין של להיות צדיק, מגיע הטמא לטהור ואומר לו איזה חיים יש לך שאתה כל הזמן צריך להיזהר מזה ולהישמר מזה, והדברים האלו מחלחלים, שמי יודע מה יש בחוץ. שהקב"ה עשה את הנס, הצדיק הראה לרשע מה נשאר ממך, מטהרה נשאר נצח, ומטומאה לא נשאר כלום. זו הבשורה והנקמה האמיתית. נמצאים בישיבה ולומדים ומחדשים, זה הכח היחיד להינצל מכל המרעין בישין שבעולם. ועכשיו חנוכה, שהחג הזה אומר שבכל מצב שהוא יש ישועה, מה נשאר מהיונים, כלום. יש ישיבה שברוך ד' גדלה מתקדמת ומצליחה, והאמת היא שזה הנס בעצמו - עצם קיומם של הישיבות הקדושות, ונברך שבעז"ה הישיבה תמשיך להאיר בשמן הזה, וחותרו של כהן גדול יישאר טהור ויחזור לאיתנו כבתחילה במהרה, ונמשיך להגדיל תורה ולהאדירה.

משא רבינו מרן שליט"א בישיבת "בית דוד" לצעירים – מסיבת חנוכה, יום ג' ראש חודש טבת תשפ"ד

בימי החנוכה אנו חוגגים כל שנה מחדש את חנוכת המזבח שהיה על ידי החשמונאים אחר הניצחון של עם ישראל על היוונים. והאמת היא שזה לא היה החנוכה היחידה למזבח, במשכן חנכו את המזבח בראש חודש סיון, כששלמה המלך בנה את בית המקדש הראשון חנכו את המזבח לפני סוכות, בבית שני חנכו את המזבח באלול, ועלינו להתבונן, למה חנוכת המזבח הזאת שהיתה בימי החשמונאים, זוהי החנוכה שאותה אנו חוגגים לדורות. ובאמת לכאורה כל החגיגה הזאת טעונה ביאור, הרי בשלמא אדם שיש לו בית יתכן ויחגוג כל שנה את יום כניסתו לבית, אבל מי שנחרב ביתו, איזה שמחה יש לו כשהוא חוגג את היום שבו הוא נכנס לארמון, להיפך, הוא צריך לבכות, היה לו בית ונחרב, אין לו שום סיבה לשמוח כל שנה באותו היום שנכנס אליו בפעם הראשונה. לנו אין משכן, אין בית ראשון ולא בית שני, לא נשאר לנו מזה כלום, ומדוע אנו חוגגים על דבר שכבר נחרב ואינו. והתשובה היא שהקב"ה הבטיח לאברהם יצחק ויעקב שיהיה משכן, שיהיו קרבנות, ועם ישראל תמיד הגיעו אל המוכן, יש להם הכל, הם לא הצליחו להשיג אבני שהם והענני כבוד הורידו להם את זה עם המן. גם בבית ראשון, עם ישראל היו עשירים, והיה להם קל לבנות את בית המקדש. בבית שני מלך פרס עזר להם, אולי היה להם קצת מפריעים, אבל זה היה קל. אולם בחנוכה, במלחמת החשמונאים עם היוונים, היה להם רק קשיים, הם נלחמו עם יון, עם המתיוונים, הכל היה במלחמה, ומכוח המסירות נפש הזאת הם ניצחו וקיבלו את בית המקדש. הדבר הזה נשאר לנו לדורות ועל זה אנחנו שמחים וחוגגים כל שנה מחדש. מה שניתן משמיא בלי התאמצות לא נשאר, אבל מה שקיבלו החשמונאים במסירות נפש, זה נשאר לנו לדורות. הכוח הזה של המסירות נפש, שהמסירות נפש עושה את הנס, זה נשאר לדורות. ובעצם בבית המקדש עד הנס של חנוכה זה היה המקום היחיד בעולם שהדליקו נרות, במנורה, אבל אחרי הניצחון על יון, תיקנו נר "איש וביתו", לא תיקנו להדליק רק בבית כנסת ובמקומות ציבוריים, תיקנו שכל אחד מדליק בביתו, איש וביתו, שכל אחד יזכור לעצמו מה היה שם, שהדבר הזה ישאר לדורות. בחנוכה קיבלנו את הכוח הזה של השפעה מן שמיא, ללמדנו שמי שמוסר נפשו, עוזרים לו משמיא ועושים לו נס. כשמדליקים נרות בבית אנחנו מזכירים את הנס שהקב"ה עשה לכלל ישראל בחנוכה, הספיק פך שמן קטן לשמונה ימים. כשעם ישראל נכנסו מחדש לבית המקדש הם בנו מנורה חדשה, הם כל כך רצו להדליק שוב את נרות חנוכה, והקב"ה נתן להם, השמן הספיק להם לכל זמן שהיה נצרך להכין שמן חדש, ואם היה צריך חודש בשביל זה, השמן היה מספיק לחודש, הקב"ה הביא להם שמן כל זמן שהם נזקקו לכך. ובעצם כשמתכנסים ישיבה ולומדים, צריך לברך על זה ברכת "שעשה ניסים לאבותינו", הרי לולי הניצחון על היוונים מסתמא שלא היה היום ישיבות, התורה לא היתה ממשיכה כצורתה. ומה שעכשיו יש לנו את התורה שבעל פה, לומדים מסכתות, עמל התורה, מחדשים חידושים, אלפיים שנה אחרי הניצחון על יון, לומדים עוד ועוד, זה שמחה גדולה ועלינו להודות על כך לקב"ה. והבשורה היא שהקב"ה נתן את הכוח למי שבאמת רוצה, מי שמשתדל בכל כוחו, משקיע, לומד, חוזר, מתמיד, מעיין, מתפלל שיהיה חלקו בתורה - הקב"ה נתן. את זה אנחנו לומדים מחנוכה, הבית הזה נשאר לנו לדורות, הוא לא חרב, התוכן הפנימי נשאר לדורות, יש לנו תורה, ועל זה אנחנו שמחים. כשאנחנו נזכרים בחנוכה, זה לא סתם חגיגה על זכרון הניצחון על יון, אנחנו חוגגים את מה שיש לנו עכשיו, את הדבר שנשאר לנו מזה. ועכשיו בימי החנוכה אנחנו חוגגים את התוכן הפנימי שבחנוכה, כל החגים הם מן התורה, וקיבלנו אותם מן שמיא בלי שום התאמצות מצידנו, יציאת מצרים, מתן תורה, סוכות, ראש השנה ויום כיפור. אבל חנוכה ופורים זה חג שנעשה על ידי כלל ישראל, רצו להשמיד אותנו, ברוחניות ובגשמיות, ובכוח התשובה של עם ישראל הם קיבלו את החיים מחדש. זה השמחה שיש לנו בחנוכה, זה "יום השנה" לזכירה הזאת שאנחנו יכולים במסירות נפש לגדול בתורה, להשקיע בתורה, להמשיך את התורה כצורתה. בכל שנה מחדש אנחנו שומרים על פך השמן הטהור, רק הוא מחזיק מעמד. זה הבשורה של חנוכה, מדליקים כל שנה את האש מחדש, את אש התורה. ודבר נוסף, בבית המקדש מצאו קצת שמן, אבל מהקצת שמן הזה יש הרבה מאוד הלכות, סימנים שלמים בשו"ע, לפרטי פרטים, איך מדליקים, כמה מדליקים, איפה מדליקים, איזה שמן, כמה זמן זה צריך לדלוק. זה הכוח של התורה, התורה היא תורה שחיה, ועל זה אנו שמחים כל שנה בחנוכה מחדש. וכשאנחנו שמחים בשמחת התורה, אנחנו מקבלים את ההשפעה של התורה, לומדים טוב, מחדשים, עמלים, מתמידים, לא מוותרים על שום פרט. שהקב"ה ישלח את ברכתו לבני הישיבה - הבחורים שמדליקים את השמן, ולצוות הישיבה הרבנים שליט"א ששופכים את השמן, וכשזה הולך יחד, הדבר הזה נשאר לנצח. שיהיה לכולם הצלחה גדולה. בתורה וביראת שמים. להאיר את האור הזה לדורות.

י"ל ע"י מכון 'צור התורה'
לתרומות והנצחות:
0747-3464-65
לקבלת הגיליון מידי שבוע באמייל:
mzh0747@gmail.com

לשמיעת משאות החיזוק שנמסרו מפי רבינו מרן שליט"א
בימי החנוכה בהיכלי הישיבות הקדושות:
ישיבת "באר מרדכי", ישיבות: "אהל תורה", "דרכי שמואל",
"בית דוד", "תפארת שמואל", "בית יוסף", "מעלות התלמוד"
בקו השיעורים: שיחות (4) < תשפ"ד (1) חנוכה (6)

לעילוי נשמת
מרת פנינה פערל בת יבדלחט"א
הגאון רבי חיים יהודה ע"ה
נלב"ע ד' טבת תשע"ז
נתרם ע"י ידידנו בני המשפחה ה"ר

מזל טובאנעגער ליידנו עוז הפועל רבות למען
הישיבה הקי' ולמען תורת רבינו מרן שליט"א
הרב הגאון רבי אהרן יואל גליזל שליט"א
לרגל השמחה השטרית במעטנו
בהולדת בנו נ"ו
יהי שייחוב ואמי ובנינו לגדול לחידה לחופה ולמעשים טובים